Masonlukta Bireysel İlişkiler ve Davranışlar

Murat Özgen Ayfer
1991

Birçoklarının, çok yararlı olduğunu söylediği basılı kitaplarımdan biri "Masonlukta Etiket". O kitap bir kalemde yazılmadı. Daha önce yapılmış birçok çalışma, konuşmalar, o kitabın temelini oluşturdu. İşte onlardan biri de bu… Kendi başına bir başka yerde yayınlanmamış. Yazı, ufak düzeltmelerle aynen alındı ama görseller sonradan eklendi.

Masonluktaki bireysel ilişkiler ve davranışlar konusuna, bir masonun locasına karşı olan yükümlülüklerinden söz ederek başlayacağız.

ÖDENTİLER

Bir masonun locasına karşı ilk yükümlülüğü, ödentilerini aksatmadan ve zamanında vermektir.

Her mason, üyesi olduğu locanın toplantısına gittiğinde, her nerede olursa olsun, çevresine şöyle bir bakmalı ve düşünmelidir:

> *«Bu lokali bugün yeni baştan kurmaya kalksak acaba kaça mal olur?... Buranın bakımı, ısıtılması ve aydınlatılması için yapılan harcamalar, personeline ödenen ücretler acaba ne kadar?... Masonik çalışmalarımız için buradaki olanaklar yeterli mi?... Bugün için yeterliyse fakat gelişme göstereceksek, gelecekte de yeterli olacak mı?»*

Kimileri, zaman zaman localarının ya da üyesi olduğu Büyük Loca'nın yöneticilerini şöyle eleştirir:

> *«Şu mabedin duvarlarının bir güzel boyanması gerek. Oturduğumuz sıralar mutlaka onarılmak, hatta toptan yenilenmeli... Bu takmakta olduğumuz önlük ve kordonlar da artık çok eskidi... Şu oturma salonundaki eşya artık buraya yakışmıyor... Masonik bilgi ve görgülerimizi artırabilmek için yeterince yayın yok.»*

Peki bunlar nasıl olur?... Bunları yapabilmek için gerekli giderler nasıl karşılanır acaba?... Bunu da düşünürler mi?

Bütün bu harcamalar, yalnızca üyelerin ödentileriyle karşılanır.

İşte bu nedenle Masonlukta bir "düzenli üye" olmak öncelikle ödenti yükümlülüklerini aksatmaksızın yerine getirmeye bağlıdır. Kimileri ödentilerini zamanında verirken kimileri aksatıyor ya da umursamıyorsa, masonlar arasındaki eşitlik ilkesine aykırı davranıyorlar demektir.

Bir mason bilmelidir ki, ödenti yükümlülüğünü zamanında ve gereğince yerine getirmezse, önce locasının sonra da Büyük Loca'nın çalışmalarını olumsuz yönde etkiler. Ödentilerini aksatan bir mason, başkaları da kendisi gibi yapacak olursa, üyesi olduğu masonik örgütün en önemli yaşam damarının kesilmesine neden olduğunu da bilmelidir.

Büyük Loca, locaları, üyelerinin ödentilerini zamanında toplamakla yükümlü tutar ve zamanı geldiğinde de bunun yatırılmasını ister. Eğer üyeler ödentilerini yatırmayı aksatmışsa, loca güç duruma düşer; varsa kendi etkinlikleri ve giderleri için oluşturduğu birikimini kullanmak zorunda kalır.

Bu uygulama ise şu durumla eş değerdir: "Ödentilerini vermeyen bir üyenin borçlarını, diğerleri kendi aralarında paylaşarak kapatmış olur."

Bir mason, onurunu korumalı ve kardeşlerine borçlu kalmamalıdır.

TOPLANTILARA KATILMA (DEVAM)

Her masonun locasına karşı ikinci yükümlülüğü, toplantılara düzenli olarak katılmaktır.

Bunun bir gerekçesi, hem kendisini bir "gerçek mason" olma yolunda yetiştirmek hem de aynı yolda diğer kardeşlerinin çabalarına katkıda bulunmaktır. Bir diğer gerekçesi, Masonluğa girdiği ilk günde ant içerken, üyesi olacağı locanın toplantılarına düzenli olarak katılacağına söz vermiş olmasıdır. (Bazı uygulamalarda böyle bir söz verilmemiş olabilir fakat bu, toplantılara düzenli katılma yükümlülüğünü kaldırmaz.)

«Günümüzün koşulları altında bir mason her toplantıya hiç aksatmaksızın katılma olanağını bulabilir mi?... Arada sırada, birtakım önemli nedenlerle toplantıya katılamaması söz konusu olamaz mı?... Zaman zaman birkaç toplantıyı kaçırmasının hoş karşılanması gerekmez mi?»

Elbette... Fakat "arada sırada" ya da "zaman zaman"… Hatta bir gün canı toplantıya katılmak istemediği gerekçesiyle değil; toplantıya katılamamasına neden olan bir önemli engeli (mazereti) nedeniyle ve bunu önceden bildirmiş olması koşuluyla...

Bu bildirimde, her ne zaman ve her kime olursa olsun, *«Engelim olduğu için gelemiyeceğim.»* demek yetmez. Engeli iletmek üzere aracılık görevini üstlenmiş olanın «……. *kardeşimiz engelli olduğu için gelemedi.»* demesi de uygun düşmez. Toplantıya katılamayışın nedeninin yani "engel"in olduğunun da bildirilmesi gerekir.

Bildirilen bir engelin "geçerli" olup olmadığı konusunda, bireyin kendine özgü bir yargısı bulunabilir. Şu tür engeller, hiç tartışmasız geçerli sayılır:

* Hastalık ya da toplantıya katılmayı engelleyici bir rahatsızlık;
* Yakınlarından birinin hastalığı ya da ölümü;
* Önemli bir aile sorunu;
* Herhangi bir nedenle, locanın çalıştığı yerden uzakta olma.

Bunların dışında, *“iş yoğunluğu”, “önemli bir işin mutlaka yapılıp bitirilmesi gereği”, “katılma zorunluluğu olan bir başka toplantı”* ya da *“bir konuk ağırlama gereği”* ve benzerleri sık sık belirtilen engellerdir. Bu tür bir engel, arada sırada ortaya çıkacak olursa geçerli sayılabilir. Fakat aynı tür ya da benzer bir engel, üst üste yinelenecek olursa geçerliğini yitirir. Eğer bir masonun, bu tür bir engeli nedeniyle bir toplantıyı kaçırması söz konusu olursa, bir sonraki toplantıya mutlaka katılabilmek için, gerekli olabilecek her türlü önlemi önceden almaya bakması gerekir.

Toplantılara düzenli katılmayı sağlayan asıl etken, Masonluğun amaç ve ilkelerinin gönülden benimsenmesinin doğal bir sonucu olan “ilgi”dir.

Çoğunlukla, yeni bir masonun, önceleri Masonluğa ve loca toplantılarına karşı ilgi duyduğu görülür. Ancak bu ilgi sonradan azalmaya yüz tutabilir. Tümüyle yitirildiği bile olabilir. Ancak ilgisizlik yalnızca Masonlukta “yeni” olanlara özgü değildir. Masonluğa girdikleri günden başlayarak yıllarca hiçbir toplantıyı kaçırmayan, localarında çeşitli görevler alan, yapılan görüşmelere sık sık katılan, çeşitli masonik etkinliklerde özverili katkılarıyla yer almış bulunan kimilerinin bile sonraları toplantılara katılmayı aksatmaya yöneldiği, giderek pek seyrek olarak geldiği hatta artık hiçbir toplantıya katılmaz olduğu görülebilir.

Bir masona, toplantılara neden gelmediğini sorduğunuzda, genellikle işlerinin çok ya da sıkışık olduğundan yakınır şekilde bir yanıt alabilirsiniz. Özellikle locanın toplandığı saatlerde çalışmak zorunda kaldığını, çok istemesine karşın bir türlü gelemediğinden ötürü üzüldüğünü fakat ilk fırsatta mutlaka (!) gelmeye çalışacağını söyler.

Acaba bir masonun locasının toplantılarına katılamamasının gerçek nedeni çok çalışmak zorunda oluşu mudur?

Hiç kimsenin bir başkası adına bu soruyu yanıtlamaya hakkı yoktur. Bir mason, bu soruyu kendi kendisine içtenlikle sormalı, yanıtını da kendi kendisine vermelidir. Önemli olan, eğer “gerçek neden” bu âdeta klasikleşmiş gerekçe değilse, başkalarını da kandırmaya ya da atlatmaya kalkışmamasıdır. Bir yandan locasıyla olan ilişkisini kesmeye yanaşır gibi görünmeyen yani Masonluğa karşı olan ilgisini hiç de yitirmemiş izlenimini vermek isteyip, diğer yandan da kendisine yakınlık göstererek onun da locasına ve masonik çalışmalara ilgi göstermesini bekleyenleri bir iyi niyet gösterisiyle oyalamak, hiç de bir masona yakışır davranış tarzı değildir.

https://aldermastonlodge.com/discover-freemasonry/what-happens-at-a-lodge-meeting/

Bir de âdeta klasikleşmiş olan şöyle bir gerekçeyle karşılaşmanız olasıdır: *«Masonlukta aradığımı bulamadım.»*

Masonlukta aradığını bulamadığını söyleyenlerin çoğu, Masonluğa bir boş heves ile girmiş olanlardır. Mason olmadan önce Masonluk üzerine yeterli bilgi edinmemiş, belki yanlış bilgiler almış belki de Masonluğu gözlerinde çok büyütmüşlerdir.

Kimisinin Masonluğa girişi başlı başına bir yanılgıdır; Masonlukta olmayan şeylerin arayışı içindedirler ve mason oldukları zaman kendilerine bunların verileceğini sanmışlardır.

Kimileri de ne aradığını hatta ne arayacağını bile pek bilmez.

Tüm bu masonların loc a toplantıları bakımından yitirilmesi belki ancak biraz geciktirilebilir fakat önlenemez.

Her mason locası, zaman zaman bazı üyelerinin yitirilişini üzüntüyle karşılar. Ne yazık ki, birçok mason, sağlığı ve olanakları elverişli olmasına karşın masonik bakımdan yitirilir. Kimileri kendiliklerinden ayrılır. Kimileriyse, tüm girişimlere karşın yükümlülüklerini yerine getirmediği için sonunda "düzensiz" ilan edilir.

MASONLUKTAN AYRILMA

Bir masonun önderine yani onu "mason" olmak üzere öncelikle önermiş olana, toplantılara katılmayı neden aksattığı sorulduğu zaman, bu soruya vereceği yanıt *«Bilmiyorum.»* olamaz; olmamalıdır. Çünkü önderin sorumluluğu, önerdiği kişinin Masonluğa girişiyle bitmez; asıl bundan sonra ağırlaşır. Masonlukta yeterince ileri bir aşamaya gelinceye kadar onun yanında olmalı, onunla yakından ilgilenmelidir.

Fakat ilgilenirken, yeni masonun, kendisine bağımlı kalmamasına da dikkat etmelidir. Kimi zaman bir engelinin bulunuşu nedeniyle toplantıya gelemeyen bir masonun önerdiği bir çırak masonun, önderi orada bulunmadığı için ne yapacağını bilemediği, âdeta şaşkına döndüğü, huzursuz olduğu, yabancılık çektiği, kendini bir kalabalık içinde yalnız kalmış gibi duyumsadığı olur. Böyle bir olgu, önderin noksanlığıdır; önermiş olduğu masonu gereğince ve yeterince hazırlayamamış olduğunun göstergesidir.

Kendi Dileğiyle Ayrılma:

Masonluğa yeterince ısınamamış ya da sonradan ilgisini yitirmiş olan bir masonun, uygar bir insana yakışır bir şekilde kendiliğinden ayrılması *(istifa etmesi),* kuramsal olarak en uygun davranış tarzıdır. Buna karşın, hiçbir locada bir üyenin ayrılması hoşnutlukla karşılanmaz. Yeni bir "kardeş" edinmek oldukça zordur; edinilmiş bir kardeşi yitirmeye de zor katlanılır.

Bu yüzden, ayrılmaya yönelen bir masonun kazanılmasına çalışmak gerekir.

Fakat üzerine gereğinden çok varılmamalı, cayması için üstelememeli, hele baskı yapmaya hiç kalkışılmamalıdır. Çünkü yalnızca sevdiği ve saydığı kimseleri kırmamış olmak için ayrılma dileğinden caymayı kabullenen bir kişinin, bundan sonra kazanılması kuşkuludur. Ayrılmakta kararlı olan birinin kalması için üstelemede bulunmak, boşuna ve yararsız bir çabadır.

Masonluktan ayrılmanın çok önemli bir geleneksel kuralı vardır. Kendi dileğiyle ayrılacak olan bir kişi, masonik deyimle "Hazine ile olan ilişkisini önceden kesmiş olmalı" yani ödenti borcu bulunmamalıdır.

Kimileri, zaten Masonluğa karşı olan ilgilerini yitirmiş olduklarından, ayrılırlarken ödenti yükümlülüklerini yerine getirmeleri gerektiğini düşünemez olur; belki de artık masonik geleneklerle de ilgilenmedikleri için, bu konuyu umursamazlar. Oysa kuramsal olarak hazine ile ilişkisini kesmemiş olan bir masonun bu dileği yürürlüğe konulamaz.

Peki *«Ayrılmakta direten, fakat ödenti yükümlülüğünü kapatmaya yanaşmayan bir masonun durumu ne olur?...»*

Bu sorunun yanıtı açık ve kesindir: Locanın çalışma programı uyarınca düzen durumunun görüşülmesi gündeme alınır ve "düzensiz" ilan edilmesi kararlaştırılır.

[Öyledir ama bu uygulama, Locanın bir maddî yük üstlenmesine yol açar.]

Ayrılma dileğinde bulunmasa da toplantılara katılmayan ya da ödenti yükümlülüklerini yerine getirmemekte direten masonlar da eninde sonunda düzensiz ilan edilir.

[Burada, "Masonlukta bireysel düzen" kavramı ortaya çıkıyor. Bunun kısa bir tanımı şöyle verilebilir: Yapılması gerekeni zamanında gerektiği gibi yapmak.]

Düzensizlik:

Düzensiz ilan edilmenin sonucu, masonik etkinliklerden süresiz olarak yoksun bırakılmaktır fakat asla "Masonluktan çıkarılmak" değildir.

Kendi dileğiyle ayrılma ya da düzensizlik ilanının sonucu, bir masonun "uyku" durumuna girmesidir. Dolayısıyla, o masonun ileride uyanması olanağı da vardır. Bunun için, genellikle "düzene dönüş" terimi kullanılır.

Bir mason, tüm masonik yaşamı boyunca tek bir kez Masonluktan ayrılıp sonra istifasını geri alabilir; gene tek bir kez düzensiz ilan edildikten sonra düzene dönüş yapabilir. Bir diğer deyişle, aslında Masonlukta *"düzensizliğin yinelenmesi"* ya da *"ara sıra uykuya yatıp sonra uyanma"* diye bir şey olamaz.

Bir kez düzensiz ilan edilmek üzere adı üyesi olduğu locanın gündemine alınan mason, düzensizliğine karar verilmiş olsun ya da olmasın, bundan sonra yeniden yükümlülüklerini yerine getirmemeye başlayacak olursa; artık onun için yapılması gereken iş, hakkında "disiplin kovuşturması" açılmasıdır.

Çünkü bir mason, ikide birde düzensizlik gösterip, iş düzensiz ilan edilmesine geldiğinde şöyle bir kendini ortaya çıkarıp bundan sıyrılamaz ve bu tutumu bir alışkanlık haline getiremez. Bu tür bir tutum ve davranış hoşgörüyle karşılanamaz. Bu bir oyun değildir. Loca üyeleri ve yöneticileri, bu tür tutum ve davranışlarla oyalanmak zorunda bırakılamaz.

Elbette bir mason hakkında disiplin kovuşturması açılmasının tek nedeni anlattığımız bu tutum değildir. Masonik disipline ilişkin yükümlülükleri yerine getirmemek ya da disipline aykırı tutum ve davranışlarda bulunmaktır. Böyle bir durumda, ilgili mason hakkında yöntemine uygun olarak ilgili disiplin kuruluna bir yakınma iletilir. Disiplin kurulu bir soruşturma açar; gerekli görürse yakınılan masonu yargılar. Bu yargılamanın sonunda onu "kusurlu ya da suçlu" bulacak olursa cezalandırır.

[Bu bağlamda ilgili büyük locanın tüzük ya da yönetmelikleri devreye girer. Çoğunda, bir disiplin kurulunun (kimilerinde "haysiyet divanı" denir) ceza verme yetkisi yoktur; Ceza verilmesini önerir; karar, bu bağlamdaki yetkili organ hangisi ise onun tarafından verilir.]

DİSİPLİNSİZLİK

Masonlukla disiplinsizliğin iki türü ya da aşaması vardır.

Masonluğun geleneklerine, yöntemlerine, ritüellerine, görgü kurallarına, Büyük Loca'nın yönergelerine ve locanın kararlarına aykırı düşen tutum ve davranışlarda bulunmak, "kusur" olarak nitelenir.

Masonluğun amaçlarına, yasalarına, temel ve töresel ilkelerine, Büyük Loca'nın tüzüklerine ve yaptırımcı kararlarına aykırı bir tutum benimsemek ya da bunlara bilerek ve isteyerek karşı gelmek, Mason Töresi'ne ters düşen işler yapmak ve girişimlerde bulunmak ise "suç"tur.

Masonik kusurlar, masonların bireysel noksanlıklarından kaynaklanır. Dolayısıyla bir mason, bunlardan çoğunu farkında bile olmadan işler. Masonik çalışma ortamındaki disiplinin gevşekliği, işlenen kusurların birer yanlış tutum veya davranış olduğunun anlatılmaması, bir de bu kusurların mutlaka hoşgörü ile karşılanacağına güven duyulması, giderek artıp yaygınlaşmalarına yol açar.

Bilgisizlik:

Masonik kusurların çoğunun kaynağı, masonik bilgi noksanlığıdır. Bir yeni masonun, gelenek ve yöntemlere ilişkin bilgisinin yetersiz olabileceğini doğal karşılamak gerekir. Bu nedenle de yeni masonların ara sıra işledikleri kusurlar hoşgörüyle karşılanır.

Ancak burada, hoşgörüyle karşılanan şeyin kusurun kendisi olmayıp, işlenmesine yol açan noksanlık olduğu da gözden kaçırılmamalıdır. Dolayısıyla, öncelikle yapılması gereken iş, kusur işleyene karşı bir tepki göstererek ona tutum ve davranışlarındaki kusurları anlatmak değil, gereksinmesi olan "masonik bilgi"yi vermek olmalıdır.

Görgüsüzlük:

Masonik görgü**,** çoğu kez toplumsal genel görgüden pek farklı değildir.

Ancak herkesin Masonluğa girmeden önce ailesinde, eğitim kurumlarında, çevresinde ve içinde yaşadığı toplum katmanlarında edinmiş olduğu görgü kuralları ve düzeyi farklıdır.

Görgü bakımından kendilerini Masonluğun gereğine bir türlü uyarlayamayanlar, önceleri belki hoşgörüyle karşılanabilir. Fakat bu hoşgörü, sonsuzca sürecek değildir. Tepki görmeye başladıklarında, kendi kusurlarını göremedikleri için kırılırlar. Önce localarından ve sonra Masonluktan uzaklaşma yolunu tutarlar.

Kimileri de başkalarının kırıldığını görerek bundan ötürü alınganlığa kapılır. Bu durumda yapılabilecek bir şey yoktur. Çünkü tek bir kişinin bile sık sık ya da sürekli olarak görgüsüzce davranışlarda bulunması, başkalarını rahatsız ve huzursuz eder. Bir locada bunun yaygınlaşması, o locanın yozlaşma eğilimi göstermesine neden olur.

Umursamazlık:

Masonluktaki kusurlardan bazısı umursamazlıktan kaynaklanır.

Umursamazlığın bir türü Masonluğun gelenek ve yöntemlerine ilişkin bilgi edinmeye bile üşenmek ya da buna önem ve değer vermemek şeklinde ortaya çıkar. Bu bakımdan bilgisizlik ile özdeşleşir gibi görünür.

Bir diğeri, bilmek fakat aldırış etmemektir. Umursamazlığın bu türü, görev duygusunu hatta toplum içinde bir arada yaşama bilincini edinememiş olmakla özdeştir. Benliğine egemen olmayı başarabilen bir mason, özel yaşamında birçok konuyu umursamazlıkla karşılasa bile masonik çalışmalar sırasında bu noksanını denetim altına alabilir.

Umursamazlığı huy edinmiş ve bu noksanlığını gidermeye hiç de niyetli olmayan kişi, masonik kurallara da yalnız keyfince uymayı öngörmektedir. Bu ise kendini beğenmişliğin, çevresindekileri pek önemsemeyişin, başkalarının koymuş olduğu kuralları tanımama eğiliminin bir göstergesidir.

Bu eğilimin bir sonraki aşaması, toplulukça benimsenmiş kuralları kaldırıp bunları yerine kendi kurallarını koymaya çalışmak olacaktır. Bu ise temel özelliği "düzen" olan Masonlukta bir başka düzen uğruna anarşi oluşturmaya girişmekle eş değer bir eylem sayılır. Böylece, umursamazlıktan kaynaklanan yanlış tutum ve davranışlar, önceleri yalnızca birer "kusur" olsalar bile her an bir "suç" niteliği taşımaya dönüşebilir.

Savsaklama *(İhmâl)*:

Masonik çalışmalarda yer yer görülebilen aksamaların, eşgüdümlü *(koordine)* ve işbölümü içinde bir çalışma yapılamamasının, gecikmelerin oluşmasının en başlıca nedeni, birinin üstlendiği görevi savsaklaması *(ihmâl etmesi)* olarak belirir.

Çoğu zaman savsaklamanın gerekçesi, "unutma" olarak gösterilir. Bu yüzden kimileri savsaklamanın yalnızca bireysel bakımdan bir noksanlık olabileceğini fakat unutkanlık istenç dışı olduğundan bir "masonik kusur" sayılamayacağını ileri sürer.

Bu görüş, ancak bir masonun savsaklayıcılığının yalnızca kendine kalıp kendini ilgilendirmesi, üstlendiği masonik görevleri ve locanın çalışmalarını herhangi bir şekilde etkilememesi durumunda geçerli sayılabilir.

Nitekim Masonlukta "kusur" sayılan, genelde unutkan ya da savsaklayıcı olmak değildir; bu nedenle görevi zamanında ve olması gerektiği gibi yerine getirmemek, böylelikle başkalarının bundan etkilenmesine ve çalışmalarda aksamalara neden olmaktır.

Kişi bu noksanlığını "istenç" *(irade)* gücünü kullanarak kolayca giderebilir. "Mason" sıfatını taşıyan bir kimseden de bu beklenir. Unutkanlık, gerçekten de istenç gücünün kullanılmasıyla giderilemeyebilir fakat Masonlukta "görevi unutmak" bağışlanamaz.

Düşüncesizlik:

Birçok kusur düşüncesizlik nedeniyle işlenir. "Düşüncesizlik" denilince bundan anlaşılması gereken, düşünebilmekten yoksun olmak ya da bir konuda hiçbir düşünce oluşturmamak değildir. Daha iyi, daha doğru ve daha geniş düşünebilme yeteneğinin bulunmasına karşılık, bunun âdeta kilitlenmesi, sonucun ne olabileceğinin kestirilememesidir.

Düşüncesizce yapılan işlerin ve söylenen sözlerin temel nedeni, deneyim yetersizliğidir. Eğer bir mason düşüncesizliği nedeniyle kusur işlemiş olduğunun ayrıtına varacak olursa, bu yanılgısını hemen düzeltebilmenin bir yolunu bulmaya çalışır; bir daha aynı ya da benzer bir yanılgıya düşmemek için daha özenli olur.

Bundan ötürü Masonlukta düşüncesizlik nedeniyle işlenen kusurlar, en kolaylıkla bağışlanabilir olanlarıdır.

Mason Töresi'n**e** uymayan diğer bazı yanlış tutum ve davranışlar arasında şunları da sayabiliriz: Şımarıklık**,** arsızlık, yüzsüzlük, edepsizlik.

Bunları, düşüncesizlik ile birleşen görgüsüzlük ya da bilgisizlik örnekleri olarak da niteleyebiliriz. Bu aşamaya varan bir düşüncesizlik ise, bağışlanabilir ve hoşgörülebilirliğini yitirir; çünkü artık o tutum ve davranış "saygısızlık" olmaya dönüşmüş demektir.

Saygısızlık:

Saygı, gerçek uygarlığın kaçınılmaz töresel ilkelerinden biridir.

Bunun yanı sıra, gelenekleriyle yaşayan toplumsal kurumların da temel direğidir.

Masonlukta da bireyin gerek kendisine gerekse başkalarına karşı saygılı olması, bir "mason"dan beklenen öncelikli tutum ve davranış tarzıdır.

Bir insan bir diğerine karşı saygı duyması için zorlanamaz fakat içinden gelmekte olmasa bile saygı göstermesi, tutum ve davranışlarında saygılı olması istenebilir.

Yalnızca görünüşte olsa bile düzenin ve disiplinin sağlanıp korunması için bu zorunlu bir tutumdur. İçtenlikle saygı duyma aşamasına varmış olan bir kimse ise zaten bunu göstermekte de kusur etmez.

Herkes başkalarınca sevilmek ve başkalarından saygı görmek ister. Sevmesini bilmeyen bir kişinin buna karşın sevilebilmesi olasılığı vardır. Fakat saygı görmek isteyen bir kişi önce saygı göstermesini bilmelidir.

Saygılı olmayan bir kimseye saygı duyulamaz; ancak ondan çekinilir.

Kusur üstüne kusur işlenmesi olasılığından da söz etmeden geçmemeliyiz. Bu ise saygısızlığa karşı aynı şekilde yani akıl yolu ve bilgelikle davranmayıp aynen saygısızlıkla karşılık verilmesidir.

Saygısızlık, mutlaka gereğince tepki görmesi gereken bir kusurdur. Kimi zaman sorun çıkmaması için göz ardı edilebilir ama ne hoşgörüyle ne de toleransla karşılanabilir.

Kusurlara Karşı Tepkiler:

Kusurlara karşı, ilk keresinde ya da önceleri ılımlı *(mutedil)* olarak nitelenebilecek türde tepkiler göstermek, gerek kusurun düzeltilebilmesi gerekse locadaki uyumlu havanın korunabilmesi bakımından sert önlemlere başvurmaya oranla çok daha yararlıdır.

Ancak böyle bir yaklaşımla düzeltilemediğinde ya da hoşgörü ve tolerans sınırlarını çok aşıp dayanılamaz bir boyuta geldiğinde, artık bir kusur değil, "suç" sayılır. Bu sınırın ne zaman aşılmış olacağı üzerine bir genelleme yapabilmek hemen hemen olanaksızdır.

Masonik Suçlar:

Bir masonik suçun kusurdan en belirgin farkı, hiçbir şekil ve gerekçeyle hoşgörülemeyişi, mutlaka kovuşturmayı hatta yargıyı gerektirmesidir.

Masonlukta, başkalarının huzurunu ve sabrım taşıran, hoşgörü ve tolerans sınırlarını aşan ya da ılımlı yaklaşımlarla düzeltilmesine çalışılıp bir türlü başarılı sonuç elde edilememiş kusurlar, birer "hafif suç" olarak nitelenebilir. Bir hafif suç işlemiş olan masona "uyarma", "kınama" ya da "belli bir süre için bazı masonik haklarından alıkonulma" gibi hafif cezalar verilebilir.

Onurlu bir mason, böylesine cezalandırılmayı bile ağır bulabilir fakat Masonlukta asıl "ağır" olarak nitelenebilecek bir ceza "belli bir süre için Masonluktan uzaklaştırılma" ile başlar. Masonluktan uzaklaştırılmayı gerektirebilecek ağır suçlardan bazılarını sıralayalım:

- Masonik birim ve kuruluşları ya da genel olarak Masonluğu yıpratıcı, kötüleyici, küçük düşürücü lekeleyici sözler söylemek, bunları yazarak yayınlamak, aynı doğrultuda açık ya da örtülü eylemlerde ve davranışlarda bulunmak;
- Gizli tutulması gereken konular üzerinde yetki ve izin almaksızın kamuya veya basın ve yayın organlarına açıklamalarda bulunmak *(ifşaat);*
- Masonların birbirlerine düşmesine, bir locanın barış ve uyum içinde çalışabilmesine engel olan etkinlikler göstermek;
- Art niyet taşıyarak, mason olsun ya da olmasın başkalarının onur ve saygınlığını zedeleyici, onları küçük düşürücü ya da lekeleyici nitelikte sözler etmek, tutum ve davranışlarda bulunmak;
- Daha önce uyarılmış olmasına karşın üstlenmiş olduğu görevi bilerek ve isteyerek aksatmak, sürekli olarak veya aşırı sayılabilecek bir boyutta savsaklamak, böylelikle çalışmaların ya da etkinliklerin de aksamaya uğramasına yol açmak;
- Bir masonik kuruluşun üyesi oluşunu, "mason" sıfatını taşımakta olmasını veya üyesi olduğu masonik kuruluştaki görevini herhangi bir şekilde (kendisi ya da başkaları için) bir yararlanma ya da çıkar elde etme yolunda araç etmek; bir diğer deyişle, Masonluğu, kendisine karşı gösterilmiş saygı ve güveni ya da üstlendiği görevi kötüye kullanmak;
- Geçerli ve sağlam bir gerekçe göstermeksizin, keyfince ya da salt kendi bireysel düşünü ve eğilimlerinden kaynaklanan nedenlerle; bir locaya "mason" olmak üzere önerilmiş olan kişilerin alınmasını, açık veya örtülü bir şekilde engellemeye çalışmak; aynı şekilde, derecelerinin artırılması söz konusu olanların ilerlemesine engel olmak;
- Bir mason hakkında gerçekdışı suçlamalarda bulunarak boş yere yargılanmasına neden olmak ya da birini aşağılayıcı bir şekilde çekiştirerek, saygınlığına gölge düşürmeye kalkışmak;
- Bir görevlinin görevini yerine getirmesini engellemeye kalkışmak; görevinde başarısız görünmesi için birtakım entrikalar çevirmeye girişmek; bu amaçla onu başkalarının önünde küçümseyici ve yerici bir şekilde eleştirmek ve ona karşı saldırgan tutumlar takınmak.

"Masonluktan çıkarma" *(İhraç)* ise bir masona verilebilecek olan en ağır cezadır. Bu ceza ile ilgilinin "mason" sıfatı da kaldırılmış olur. Bunun dönüşü de söz konusu değildir. Böylesine bir cezayı gerektirebilecek suçlan şöyle sıralayabiliriz:

a) Masonluğun amaç ve ilkelerine aykırı eylemlerde bulunmak;

b) İnsan hak ve özgürlüklerine aykırı etkinlikler göstermek;

c) İnsanlara bilerek ve isteyerek zarar vermek;

d) Onursuzluğa düşmek;

e) Yüz kızartıcı işler yapmak ve davranışlarda bulunmak.

[Masonlukta böyle şeyler hiç olabilir mi denmeyin; olabiliyor.]

Disiplinsiz Kardeşlere Karşı Tutum:

Bir masonun Masonlukta “disiplinsizlik” olarak görülen davranışlarda bulunması durumunda yapılması gereken şey, disiplinsizliğin türüne göre, yasaların, tüzüklerin ve geleneklerin gereğini yerine getirmektir.

Tutum ve davranışları kusurlu olan bir masona karşı olumsuz tavırlar takınmak, onu âdeta dışlar gibi görünmek çözüm yolu değildir. Böyle bir yaklaşım onu Masonluğa kazandırmaz; aksine daha çok uzaklaşmasına neden olur. Çevresindekilerce dışlandığının farkına varan bir kişinin suç işleme eğilimi de artar. Oysa onun ille de bir suç işleyip cezalandırılmasını sağlamaya yönelik bir yaklaşımdansa, yanılgılarını ve kusurlarını giderebilmesine yardımcı olmak gerekir.

MASONLAR ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Çağdaş Masonluğun ilk dönemlerinde, her mason, üyesi olduğu locayı, tam anlamıyla bir aile yuvası gibi görürdü. Masonlar, sık sık bir araya gelirdi; bunun için localarının toplanması gerekmezdi. Toplumsal kurumlar henüz yeterince gelişmemiş olduğu için, masonların kendi aralarındaki özel ilişkileri de Masonluğun kural ve geleneklerine uyularak düzenlenir ve yürütülürdü. Loca, masonların yaşamlarının her anıyla ilgilenirdi. Masonlar arasında çıkabilecek her türlü sorunu ve anlaşmazlığı çözümlemek de locaya düşerdi.

https://www.lookandlearn.com/history-images/

Günümüzde de masonların gerek içerdeki gerekse dışarıdaki ilişkilerinden dolayı aralarında herhangi bir uyuşmazlık çıkmaması istenir. Tüm masonik yaşamları boyunca da buna özen göstermeleri önerilir ve öğütlenir.

Her mason, Masonluğun ilkelerini içtenlikle benimser, bununla da kalmayıp yaşamının her anında bu ilkeleri uygulayacak olursa, diğer masonlarla arasındaki ilişkilerde hiçbir sorun çıkmaz. Bununla birlikte, - ilkelerin tümüyle sindirilemeyişinden ileri gelmekte olsa gerek- yer yer ve zaman zaman masonlar arasında bireysel boyutta ya da gruplar halinde olmak üzere birtakım uyuşmazlıklar, kırgınlıklar, darılmalar, gücenmeler, bunlardan kaynaklanan kötülemeler olduğu, kimi zaman tek yanlı kimi zaman da karşılıklı yakınma ve suçlamaların oluştuğu görülmektedir.

Masonlar arasındaki dış kaynaklı yani doğrudan Masonluk ile herhangi bir ilgisi olmayan anlaşmazlıkların çoğu, genelde “ticarî” olarak nitelenebilecek bir iş ilişkisi ya da bunun benzerinden doğar. Ne yazık ki, zaman zaman ve yer yer işin içine Mason Töresi ile hiç de bağdaşmayan birtakım tutum ve davranışlar karışır.

Bu durumda ortaya şöyle bir soru da atılabilir: *«Böyle olabilir diye, masonların birbirleriyle hiçbir iş ilişkisinde bulunmaması mı gerekir?»*

Elbette hayır!... Masonlar arasında iş ilişkilerinde bulunmayı engelleyen ya da bunu kısıtlayan hiçbir kural yoktur.

Önemli olan, bu ilişkileri **Kardeşlik Sevgisi**’ni yitirmeden yürütebilmektir.

Olumlu kardeşlik ilişkileri bakımından özen gösterilmesi yararlı tutum ve davranış tarzları arasında en önemli olarak nitelenebilecek olanlarını şöyle sıralayabiliriz:

- Masonik dereceler ve unvanlar, yalnızca Masonluk ile doğrudan ilgili ilişkilerde geçerlidir. Bunun dışında her mason, bir diğerinin yalnızca kardeşidir. Hiçbir mason, kardeşleriyle kurabileceği çeşitli türden ilişkileri sırasında, her ne amaçla ve her ne şekilde olursa olsun, masonik derecesini ve unvanını kullanıp bunu bir yararlanma ya da baskı aracı gibi kullanmamaya kalkışmamalıdır.
- Her mason, bir kardeşine, dışarıdaki yeri *(mevki)* ve yetkilerinin gerektirdiği şekilde davranmalıdır. Her ikisinin de mason olduğu ve masonlar arasında "eşitlik" bulunduğu gerekçesiyle, karşısındakinin üstünlüğünü göz ardı etme ve kendisini de onunla aynı düzeyde görme eğiliminde bulunmamalı, saygıda kusur etmemelidir. Daha üstün durumda olan ise, bir mason kardeşiyle karşılaştığında, alçak gönüllülük gösterilerine kalkışmamalı fakat kibirli bir tutum takınmaktan da sakınmalıdır.
- Bir masonun, gerek maddî gerek manevî bir gereksinmesi olduğunda, olanakları bu gereksinmeyi karşılayabilmeye elverişli olanlar, yardım ve desteklerini esirgememelidir.
- Buna karşılık her mason, görebileceği bu kardeşçe yardımlaşma ve destek olanağını kötüye kullanmamaya özen göstermelidir. Özellikle maddî türden aradığı dayanışmayı bulamayışı ve kendince yeterli bir destek göremeyişi durumunda, önce istediklerinin ve beklediklerinin diğerlerinin elinde olup olmadığını gerçekçi bir şekilde ölçüp tartmalı, kendisini onların yerine koymalı, *«Böyle bir durumda ben ne yapardım?... Onlar ne yapabilir?»* diye düşünmeli, bundan ötürü Masonluktan yakınmaya ve kardeşlerini kendince beklediği yakınlığı göstermedikleri için suçlamaya girişmemelidir.
- Kardeşliğin gereği, mutlu günlerde kardeşini anımsamak ve kutlamak, yaslı ve sıkıntılı zamanlarında da onunla birlikte olarak ona destek verip güç sağlamaktır. Ancak bu, bir masonun diğerini yalnızca bu fırsatlarda aramakla yetinmesi demek anlamına gelmez. Her biri, uzun zamandan beri görmediği ve görüşemediği kardeşlerini de arada sırada arayarak hatırlarını sormalıdır.
- Her mason, mutlu günlerini önceden, sıkıntılı zamanlarını ise böyle bir durumla karşılaştığında kardeşlerine iletmelidir. Bu iletişimi sağlamamışsa, aranmadığından ve sorulmadığından ötürü yakınmamalıdır. Kardeşlerince aranmayı ve sorulmayı bekleyen bir mason, bundan önce kendisinin kardeşlerini ne kadar aramış ve sormuş olduğunun hesabını çıkarmalıdır.

- Masonlar arasındaki olumlu bireysel ilişkilerin temellerinden biri "içtenlik" *(samimiyet)* olmalıdır. İçtenlik, yalancılığın, ikiyüzlülüğün, dalkavukluğun, yüzegülücülüğün karşıtıdır. Ancak içtenlik, saygıyı ortadan kaldırmaz. Bir mason, bir kardeşine karşı içtenlikle davranırken, aşırılığa kaçıp lâubalilik etmekten sakınmasını da bilmelidir.
- Bir masonun diğerine söz yöneltmesi *{hitap etmesi)* sırasında, bunun en uygun tarzı ona «..... *kardeşim»* demesidir. Burada, ilk adını, soyadını ya da her ikisini birden kullanabilir. Kardeşliğin bir diğer gereği olan "yakınlık" uyarınca ona rahatlıkla "sen" diyebilir. Fakat bu, nedeni her ne olursa olsun, saygı duyulan ve saygı gösterilmesi uygun düşen bir masona "siz" denilmesine engel değildir. Eğer birine "siz" denmesi daha uygun düşüyorsa, ona adıyla seslenildiğinde yalnızca mason olmayanların bulunmadığı bir ortamda, bu kez «…… *üstadım»* denilmelidir.
- Dışarıdaki ilişkiler sırasında, özellikle mason olmayan ya da en azından içlerinden birinin yakından tanımadığı bir başka kimsenin aralarında olması durumunda, ancak yalnız oldukları veya bîr mason lokalinde bulunulduğu sırada kullanılabilecek masonik terimleri ve söz yöneltiş *(hitap)* tarzını kullanmaktan kaçınılmalıdır. Özellikle *"üstat"* sözcüğünü dile dolamamaya ve her yerde gelişigüzel bir biçimde kullanmamaya çok dikkat edilmelidir. Bir masonun, bir diğerinin de Masonluk ile olan ilişkisini başkalarına söylemeye hatta bunu tutum ve davranışlarıyla sezdirmeye hakkı yoktur.

Loca Çalışmalarında Tutum:

Bir masonun, Masonluğa karşı olan ilgisi, biraz da loca çalışmaları ile ilgili tutumunda belli olur. Bu tutum, bir masonun, locasının toplantısına gelirken seçtiği giyiminden başlar ve mabette yapılan oturum boyunca sürer.

Bu konuda söylenebilecek çok söz var. Tümünün arasında yalnızca birkaç önemli noktaya değinmekle yetinelim:

- Bir mason, loca toplantısına gelirken, giyimine özen göstermelidir. Loca toplantısına, gösterişli ve çok spor olmayan, bir "mason"a yakışır tarzda ağırbaşlı bir giyim ile katılması gerektiğini bilmelidir. Sabah evden çıkmadan önce, o gün loca toplantısına gideceğini unutmamalı, giyimini buna göre seçmelidir. Eğer yapacağı işin niteliği, loca toplantısına giderken giymiş olması gereken kostüme elverişli değilse; bunun için toplantıya gitmemeyi düşünmemeli, sonradan üstünü değiştirmek üzere önlemli olmalıdır. Bu büyütülecek bir zorluk değildir; denendiği zaman yapılabildiği görülür.
- Toplantıya zamanında hatta kardeşlerle söyleşilerde bulunabilmek için biraz erken gitmek gerekir. Bu nedenle, locasının toplantısına katılacak olan bir mason, günlük uğraşılarının bitim zamanını çok iyi ayarlamalıdır. Eğer yaptığı işin özelliği nedeniyle toplantıya yetişememe olasılığı varsa, *«Yetişemezsem gitmem!»* diye düşünmemelidir; işinden erken ayrılmaya bakmalıdır. Fakat bunu başaramıyorsa, geç kalsa bile toplantıya katılmaktan geri kalmamayı öncelikli tutmalıdır.
- Mabede girişin ve mabetten çıkışın nasıl yapılacağı, mabette yapılan çalışmalar sırasında nasıl davranılacağı, gerektiğinde nasıl söz alınacağı ve nasıl konuşulacağı belirlidir. Bunlar sıradan bir *"şekilcilik"* değildir; Masonluktaki "düzen"in gerekleridir. Bir mason, yalnızca bireysel düzenini değil, üyesi olsun ya da olmasın, toplantısına katıldığı bir locanın düzenini de düşünmelidir.

- Bir mason, uyulması ve uygulanması gereken kuralları bilmiyorsa, sorup öğrenmelidir. Kendi görüşünce, mabette yapılan çalışmalara ilişkin kural ve yöntemleri çağın gerekleri ve koşulları ya da akıl ve mantık ile uyumsuz buluyorsa, bunlara uymayıp istediğince davranmaya, kendi kendine başka kural ve yöntemler oluşturmaya kalkışmamalıdır.
- Bir locada, özellikle masonik ve kültürel nitelikli çalışmaların yapıldığı oturumlar, bir masonun hem bilgilerini artırabilmesi hem de özgür düşüncelerini dile getirebilmesi bakımından kaçırılmaz bir olanaktır. Her mason bu çalışmalardan yararlanmayı öngörmelidir. Fakat salt yararlanmakla da yetinmemelidir; Masonluktaki "dayanışma" ilkesinin kaçınılmaz gereği olarak, çalışmalara katkıda bulunmalı, kardeşlerini de kendi bilgilerinden yararlandırmalıdır.
- Loca çalışmalarında *salt konuşmuş olmak için konuşmaktan* sakınılmalıdır. Fakat bu, *"hiç konuşmayıp hep dinlemeyi yeğlemek"* şeklinde bir tutuma da dönüştürülmemelidir. Üstelik *«Ben iyi konuşmayı beceremiyorum!»* diye düşünerek konuşmaktan kaçınmak, beceriksiz kalmakla sonuçlanır. Kardeşleriyle bir arada olduğu loca toplantısının, konuşma yeteneğini geliştirebilmek bakımından en elverişli ortam olduğunu bilmeli, bu fırsatı kaçırmamaya bakmalıdır.
- Tüm konuşma ve görüşmeler *"düzeyli"* olmalıdır. Özellikle kardeşler arasında incinmelerin ve kırılmaların neden olabileceği türden sözler etmekten sakınılmalıdır.

Lokaldeki İlişkiler:

[Burada “lokal” sözcüğü, bir mason mabedinin bulunduğu binanın ortak salonu anlamına geliyor.]

Masonların, bir de localarının toplantısına katılmak üzere geldikleri lokaldeki ilişkilerinden söz edebiliriz. Buradaki ilişkilerin temeli, tam bir eşitlik içinde karşılıklı sevgi ve saygı olmalıdır. Uyulması ya da gözetilmesi gereken birkaç kuralı şöyle sıralayabiliriz:

- Mason lokalinin kapısından içeri girilir girilmez, dışarıdaki yetkiler, ayrıcalıklar, unvanlar ve güçler unutulmalıdır. Dışarıda herhangi bir üstün yeri *(mevkii)* ya da görevi olan bir mason, burada, bundan ötürü bir ayrıcalık görmeyi beklememelidir ve bunu sağlamaya da kalkışmamalıdır. Hiç kimse de onu, diğer masonlardan farklı tutmaya, ona dışarıdaki niteliklerinden ötürü özel saygı göstermeye eğilimli olmamalıdır. Buraya girilince, masonik derece, unvan ve yetkiler işlerlik kazanır. Her masona, derecesine ve masonik görevine uygun şekilde davranmak gerekir.
- Saygı gösterilmesi gereken masonlara karşı takınılacak tavırlarda da aşırılığa kaçılmamalıdır. Yüksek dereceli ya da herhangi bir üstün görevi olan bir kardeşi diğerlerinden farklı tutarak aşırı düzeyde saygı gösterisinde bulunmanın da gereği yoktur. Bu tür davranış ancak “dalkavukluk” olarak nitelenir; içten gelerek yapılmakta olsa bile yadırganır.
- Lokaldeki ilişkilerin belirli bir düzeni ve disiplini yoktur. Söyleşilerde yer yer gruplaşmalar oluşur. Bu ortam, masonların birbirlerini daha iyi tanıyabilmesi, yakınlaşmaları ve yakınlıklarını geliştirebilmeleri bakımından kaçırılmaz bir fırsat yaratır. Bunun için de masonlar, öncelikle daha seyrek görebildikleri ve daha uzaktan tanıdıkları ya da hiç tanışmamış oldukları kişilerle bir arada bulunmaya, onlarla iletişimlerini geliştirmeye bakmalıdır. Gruplaşmalar elbette olacaktır ama hep aynı kişilerle grup oluşturmaktan sakınmalıdırlar.

- Lokaldeki buluşmalarında masonlar kendi aralarında şakalaşabilir, nükteler anlatabilir ve gülüşebilirler. Ancak bunda da gene ölçüyü kaçırmamaya, "laubali" olarak nitelenebilecek tutumlardan sakınmaya, özellikle şakalaşma ve nüktelerinde bayağı sayılabilecek bir düzeye inmemeye, bir "mason"a yakışmayacak kaba sözler kullanmamaya özen göstermelidirler.
- Lokalde, bir mason kendi işiyle ilgili konu ve sorunlar üzerinde başkalarına danışabilir, görüş ve önerilerini alabilir, onlarla dertleşebilir. Aslında burada "iş" ile ilgili konuların görüşülmesinde bir sakınca yoktur ama bunun ölçüsünü de bilmek gerekir. Özellikle, mason lokalinin bir *"iş ilişkileri kurma ortamı"* olmadığı unutulmamalıdır.
- Lokalde yani herhangi bir düzen ve disiplin gerektirmeyen bir ortamda bulunulmakta olsa bile, aşırı ölçüde yüksele sesle konuşmaktan, söyleşi ya da şakalaşma konusuna başka kardeşlerin dikkatini çekmekten, kahkahalar atmaktan, bir uçtan diğerine seslenmekten kaçınılmalıdır. Buna kardeş sofrasında da dikkat etmek gerekir.
- Her ne konuda olursa olsun, masonların dışarıdaki ilişkileri sırasında aralarında doğmuş bulunan tüm anlaşmazlık ve çekişmeler dışarıda bırakılmış olmalıdır. Masonlukla doğrudan bağlantısı olmayan hiçbir tartışma ye çekişme, mason lokaline getirilmemelidir. Diğer masonları da böyle bir anlaşmazlık içine çekmekten, ortadaki sorunun çözümlenebilmesi için onları arabuluculuk ya da hakemlik yapar duruma sokmaktan sakınılmalıdır. Kuşkusuz, iki mason arasında bir anlaşmazlık varsa, diğer kimileri bunun giderilebilmesi için arabulucu olmayı seve seve kabul eder ama mason lokali bunun yeri değildir.

Bir loca ve bir Büyük Loca, genellikle masonlar arasındaki bireysel ilişki ve uyuşmazlıklara, bunlar doğrudan Masonluk ile ilgili olmadığı sürece karışmazlar. Masonlar, kendi aralarındaki sorunların çözümlenmesi, anlaşmazlıklarını giderilmesi, haklı olanın belirlenip kendisine hakkının yerilmesi için, ne Loca'ya ne de Büyük Loca'ya başvurmalıdır. Bunun hiç bir yaran olmadığı gibi, localar ve Büyük Loca, kardeşler arasında hakemlik etmezler.

[Bazı büyük localarda bunun için resmen bir "Hakemlik Kurulu" var.]

Bununla birlikte kardeşler, aralarında çıkmış bir anlaşmazlığın masonlara yakışır bir şekilde "barış" *(sulh)* yoluyla çözümlenebilmesi için, bilgilerine ve deneyimlerine güvenilir, taraflarca hatırı sayılır kişilere her zaman başvurarak, onlardan "arabuluculuk" etmelerini isteyebilir. Her mason, kendisinden arabulucu olması istendiğinde, bunu severek üstlenmelidir.

Masonların bireysel ilişkilerinde görüş ayrılıkları bulunabilir. Uygun ve doğru olan, akıl ve bilgelikle bulunur. Anlaşmazlık çıkması için aslında hiçbir sağlam ve geçerli neden yoktur; yeter ki, KARDEŞLİK ilkesi içtenlikle benimsensin ve gereklerine gönüllüce uyulsun.